

вказані у законодавстві. На страховому ринку України ще не вироблено загальних умов страхування кредитів. Тому страхування кредитів розвиватиметься не лише шляхом удосконалення діючих умов страхування відповідальності, а й через перетворення у страхування делькредерного типу, яке можна розглядати як страхування банків-кредиторів від «нещасних випадків» у їхній діяльності.

Отже, страхування кредитних ризиків є відособленим і складним видом страхування. Так як в чинному законодавстві страхування безпосередньо ніяк не відзначено в якості способу забезпечення зобов'язань, то частіше його зараховують до нетрадиційних способів виконання зобов'язань або до таких, які прямо не вказані в законодавстві. На страховому ринку України ще не створено єдиних умов страхування кредитів. Тому страхування кредитів вдосконалюватиметься не тільки за допомогою розвитку діючих умов страхування відповідальності, але і шляхом перетворення у страхування делькредерного типу, що можна розглядати як страхування банків-кредиторів від «нещасних випадків» у їхній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Закон України: «Про страхування» № 1792 від 20.12.2016 р. (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z960085.
2. Галушак В. В. Страхування кредитних ризиків / В. В. Галушак // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. – 2016. – Вип. 16(1). – С. 105-107.
3. Кудрявцев В. Страхування як спосіб забезпечення виконання зобов'язань за кредитним договором // Цивільне право і процес. – № 2. – 2017. – С. 29-33.
4. Підсумки діяльності страхових компаній за 2015-2017 роки // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/2017_rik/sk_%202017.pdf.

Суліма Є.М.

студент;

Ісхакова О.М.

старший викладач,

Університет митної справи та фінансів

РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В БЮДЖЕТІ УКРАЇНИ

Державні цінні папери є важливим джерелом не інфляційного покриття дефіциту бюджету, так як емісія грошей призводить до надходження в обіг незабезпечених реальними активами платіжних засобів, які в свою чергу до інфляції. Вважається, що випуск державних цінних паперів є одним з ефективних методів фінансування бюджетного дефіциту.

Державні цінні папери випускають не тільки для покриття дефіциту бюджету, а й для погашення емітованих раніше державних боргових

зобов'язань. З допомогою нових випусків державних цінних паперів здійснюються виплата доходу та погашення боргових зобов'язань попередніх випусків.

Державні цінні папери, що випускаються центральним урядом і місцевими органами влади з метою мобілізації грошових ресурсів, поділяються на ринкові цінні папери і неринкові державні боргові зобов'язання. Про їх значенні в економіці країни свідчить досвід США, де обсяги випуску різних видів державних цінних паперів ростуть високими темпами.

Ринкові цінні папери вільно звертаються і можуть перепродаватися іншим суб'єктам після їх первинного розміщення. До них відносяться: казначейські векселі, різні середньострокові облігації (ноти) і довгострокові державні облігації (бони). Короткострокові – до одного року; середньострокові – від одного до п'яти років; довгострокові – понад п'ять років. Ринкові цінні папери вважаються найбільш відмінковими і ліквідними; вони активно продаються і купуються як на первинному, так і на вторинному ринках.

Казначейські векселі – короткострокові цінні папери. Це основний вид короткострокових зобов'язань у розвинених країнах. Вони звичайно випускаються на термін 3, 6 і 12 місяців. Казначейство розміщує їх з дисконтом на конкурсній основі за допомогою аукціонів. Аукціони з трьох – і шестимісячних векселями проводяться щотижня, а за векселями з терміном обігу 9 і 12 місяців – щомісячно. Дохід інвестора утворюється за рахунок різниці між ціною покупки, яка нижче номіналу, і номінальною вартістю, одержуваної при погашенні. Векселі можуть бути продані до терміну погашення на вторинному ринку. Казначейські векселі використовуються Федеральною резервною системою при проведенні національної грошової і кредитної політики. Казначейські векселі досить широко поширені в розвинених країнах, оскільки вважаються майже не пов'язані з ризиком; з цієї причини вони дуже популярні серед інституційних інвесторів, у тому числі іноземних.

Середньострокові облігації (ноти) – досить поширений вид державних цінних паперів. У США казначейські ноти – це процентні облігації з термінами обігу від 2 до 10 років. Близько 58% поточного боргу уряду США, представленого цінними паперами, що обертаються на ринку, припадає на казначейські середньострокові облігації, які не підлягають достроковому погашенню Міністерством фінансів. Вони привабливі для інвесторів, упевнених в отриманні встановленого доходу з дня покупки.

Довгострокові облігації. У США до цього типу облігацій відносять боргові зобов'язання Міністерства фінансів з термінами обігу від 10 до 30 років. Вони випускаються у вигляді записів на рахунках з номіналом в 1 тис., 5 тис., 10 тис., 100 тис. і 1 млн. дол. Ряд довгострокових облігацій погашається до настання оголошених термінів погашення згідно застереженні про їх викуп.

Неринкові державні цінні папери – цінні папери, які купуються один раз і не можуть переходити з рук в руки. До них відносять ощадні сертифікати (процентні та дисконтні), казначейські ноти, призначені для іноземних інвесторів, та ін. Більшість цих цінних паперів знаходиться в руках урядових

установ, урядів інших країн, місцевих органів управління (для оплати податків, заборгованості) і приватних осіб (у формі ощадних облігацій).

Ощадні облігації відносяться до розряду неринкових державних цінних паперів, так як не підлягають купівлі-продажу; їх емітентами виступають уряд або місцеві органи влади. Облігації реєструються на власника (покупця). По суті, це форма заощаджень громадян. Відшкодування за ощадними облігаціями виплачується покупцеві. Вони високоліквідними, погашаються за номіналом на вимогу власника.

Спеціальні випуски облігацій. Для зниження бюджетного дефіциту і залучення заощаджень населення, для фінансування та рефінансування державного боргу багато країн Заходу вдаються до випуску «спеціальних позик», призначених до розміщення в страхових і пенсійних фондах, а також урядових установах. Облігації таких випусків не продаються, їх можна передавати іншим особам, але вони можуть бути пред'явлені до оплати через певний час (зазвичай рік) з дня їх випуску.

Залежно від того, хто є емітентом державних цінних паперів – центральний уряд чи місцеві органи влади, цінні папери можна віднести до категорії загальнодержавних чи муніципальних.

Центральний уряд емітує облігації зовнішньої та внутрішньої позики, ощадні облігації, казначейські зобов'язання, казначейські векселі та ноти. Місцевими органами влади емітуються муніципальні облігації з різними термінами обігу – від кількох місяців до десятків років. У багатьох випадках дохід за такими облігаціями не оподатковується, що робить їх досить привабливими для населення.

Середньо- та довгострокові муніципальні облігації забезпечують фінансування проектів, пов'язаних з будівництвом житла, об'єктів соціально-культурної сфери, доріг. Короткострокові муніципальні облігації іноді називають комерційними паперами, які не оподатковуються. Забезпеченням муніципальних облігацій є місцеві податки та доходи від реалізації проектів. Муніципальні облігації вважаються більш ризиковими, ніж цінні папери, випущені центральними органами влади. Вони мають відповідні рейтинги, які визначаються провідними рейтинговими агентствами.

Щодо обігу цінних паперів на фондовій біржі в Україні, то загальний обсяг торгів на організованому ринку у грудні 2017 року становив 24,7 млрд. грн. Обсяги торгів корелюються з активністю торгів за ОВДП.

У грудні 2017 року укладення біржових контрактів відбувалось на 4 фондових біржах. Понад 99% усіх торгів було здійснено на фондових біржах «Перспектива», «ПФТС» та «Українська біржа» внаслідок торгів з ОВДП. Найбільша кількість укладених біржових контрактів – на «Українській біржі» (близько 90% всіх контрактів). Розподіл торгів між фондовими біржами за останній місяць було змінено у зв'язку з посиленням активності торгів з ОВДП на «Українській біржі».

Організований ринок за структурою торгів у розрізі фінансових інструментів фактично є ринком обігу державних облігацій (90%). Обсяги торгів з іншими цінними паперами залишаються на мінімальному рівні та

складаються в основному з кількох емітентів, попит на цінні папери яких формується обмеженим колом учасників.

Кількість виконаних біржових контрактів зменшився у порівнянні з попереднім періодом (-11,5%), на фоні зменшення обсягів торгів на строковому ринку.

Загальний обсяг торгів на неорганізованому ринку у грудні 2017 року становив 18,5 млрд. грн. Найбільші зміни в обсягах торгів та структурі торгів зафіксовано за акціями. Обсяги торгів на неорганізованому ринку у грудні 2017 року продемонстрували падіння, а саме акції торгувались менше ніж, у попередні періоди.

Понад 40% торгів на неорганізованому ринку здійснюють перші ТОП-5 торговців цінними паперами, обсяг угод у яких становить 4,6 млрд. грн.

Порівнюючи ціноутворення на акції на біржовому та позабіржовому ринку, можна констатувати, що спред цін на неорганізованому ринку значно ширше, а різниця, починаючи з 50% спреду та більше, фактично зростає в геометричній прогресії. (Спред – різниця між найкращими цінами купівлі (бід) та продажу (аск) в один і той же момент часу на який-небудь актив).

Кількість випусків, що торгуються на неорганізованому ринку, значно більше за ті, що перебувають у біржових списках фондових бірж. Водночас кількість емітентів, за якими спред на позабіржовому ринку перевищує 1000%, тобто ціни на акцію відрізняються у 10 та більше разів.

Протягом грудня 2017 року середня дохідність за гривневим ОВДП становила близько 15%-18% при мінімальній дохідності, зафіксованій на рівні 9,24%, та максимальній 18,9%. Протягом 3 місяців поспіль спостерігається падіння середньозваженої ставки річної дохідності, яка є предметом укладених біржових контрактів з ОВДП.

З початку року спостерігається зацікавленість інвесторів до державних облігацій з середньостроковим терміном погашення. Тенденція зростання попиту на державні облігації з середньостроковим терміном погашення є позитивним індикатором та свідчить про зростання довіри інвесторів до державних боргових інструментів. Водночас ліквідність ОВДП з терміном погашення 3 та більше років – мінімальна.

Отже, ринок державних цінних документів в Україні дійсний і в бюджеті має важливу роль покриття його дефіциту. Україна може взяти приклад в Європі та США: як далі розвивати сектор цінних паперів та як зменшити інфляцію завдяки їм.

Список використаних джерел:

1. Державні облігації та інші державні цінні папери // http://pidruchniki.com/2008021539377/finansii/derzhavni_obligatsiyi_inshi_derzhavni_tsinni_papery.
2. Державні цінні папери // http://stud.com.ua/50003/finansii/derzhavni_tsinni_papery.
3. Бюлетень щодо стану ринку цінних паперів, ГРУДЕНЬ 2017 // <https://www.nssmc.gov.ua/2018/01/19/byuleteny-shtodo-stanu-rinku-tsinnih-paperv-grudeny-2017/>.